

Materiały edukacyjne

II ROK

Kraków 2017

Spis treści

1. Wolontariat.....	38
2. Fundacje stowarzyszenia.....	40
3. Współczesne miasto.....	46
4. Budżet obywatelski.....	49

Część I

Wolontariat

Bycie wolontariuszem to jedna z największych przygód życiowych jaka może spotkać młodego człowieka, poszukującego ciekawej formy aktywności. Zaangażowanie się w nieodpłatną pracę na rzecz innych osób, poza ogromem satysfakcji jaką nam daje, niesie za sobą szereg mierzalnych i niemierzalnych korzyści, które mogą stać się nieocenione w późniejszym życiu prywatnym i zawodowym. Kim więc jest wolontariusz, jakie cechy powinien posiadać i wreszcie gdzie może realizować swoje pasje? Na te wszystkie pytanie postaramy się znaleźć odpowiedź w tej części podręcznika

Wolontariuszem jest osoba, która bezpłatnie, świadomie i dobrowolnie podejmuje działania na rzecz innych osób, wykraczając poza krąg swoich znajomych, przyjaciół czy rodziny.

Wynika z tego, że tak naprawdę każdy z nas może stać ochotnikiem w czynieniu pożytecznych funkcji dla społeczeństwa. Należy jednak pamiętać, że to od nas zależy w jakich dziedzinach chcemy się rozwijać i w czym możemy być pomocni dla innych. Jeśli ważne są dla Ciebie sprawy Twojego najbliższego otoczenia – przyłącz się do działań ruchów miejskich, które funkcjonują w Twoim mieście; jeżeli lubisz kontakt z innymi ludźmi, chcesz pomóc najbardziej potrzebującym – rozejrzyj się czy wokół Ciebie nie funkcjonują szpitale i hospicja, w których mógłbyś ubogacić czas, przybywających tam osób. Wachlarz możliwości jest nieskończony, tylko od nas zależy czy i w którą stronę pójdziemy.

Nie jesteśmy w tym jednak osamotnieni. Istnieje szereg organizacji, które aktywnie poszukują wsparcia i mogą ukierunkować chętne do działania osoby w realizowaniu konkretnych zadań. Do instytucji, które najczęściej korzystają z pracy wolontariuszy należą:

- organizacje pozarządowe
- organy administracji publicznej
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, **nie działające w celu osiągnięcia zysku**
- jednostki organizacyjne kościołów takie jak parafie czy zakony

Zgłaszając się do powyższych instytucji i sygnalizując chęć podjęcia współpracy powinniśmy być świadomi swoich praw i obowiązków. Co najważniejsze wolontariusz wykonuje świadczenia na rzecz danej organizacji na podstawie **umowy cywilno prawnej**, zwanej także **porozumieniem**. W porozumieniu określony powinien być zakres czynności, za które bierzemy odpowiedzialność; miejsce i czas wykonywania przez nas pracy. Umowa trwająca mniej niż 30 dni może być zawarta w formie ustnej lub pisemnej. Jeżeli okres wykonywania świadczenia przekracza 30 dni wówczas powinna mieć ona charakter pisemny. Ważny jest tutaj również fakt, że osoby niepełnoletnie nie mogą samodzielnie zawrzeć porozumienia o świadczeniu wolontariatu. W przypadku osób, które nie ukończyły 13. roku życia umowę może w ich imieniu zawrzeć rodzic lub opiekun prawny. Młodzież między 13. a 18. rokiem życia, potrzebuje na to pisemnej zgody opiekunów. Korzystający (instytucja dla której ma działać wolontariusz) ma obowiązek poinformować ochotnika o wszystkich przysługujących mu prawach w tym między innymi o przysługującym mu **ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków**.

Do **obowiązków wolontariusza** z kolei należy przede wszystkim:

- wykonywanie świadczeń zgodnie z zawartym porozumieniem
- staranność i odpowiedzialność za powierzone zadania
- posiadanie odpowiednich kwalifikacji do rodzaju i zakresu świadczeń wykonywanych

Gdy już dopełnimy wszystkich formalności możemy korzystać w pełni korzyści jakie przynosi nam wolontariat. Jest to czas, w którym możemy rozwinąć wiele swoich umiejętności. Nauczyć się pracy w zespole, nawiązać nowe znajomości, zyskać otwartość na nowe pomysły i sposoby działania. To od nas zależy jak dobrze wykorzystamy ten czas!

Wolontariuszem możemy być nie tylko na terenie naszego kraju. Ogromną możliwością działania poza granicami Polski daje nam program **Erasmus Plus**, umożliwiający młodzieży poznanie nowych kultur oraz zdobycie międzynarodowego doświadczenia w ramach **wolontariatu europejskiego**. Wolontariat europejski obejmuje współpracę organizacji i wolontariuszy z

różnych krajów, dzięki której mogą uczyć się od siebie nawzajem i wspólnymi siłami tworzyć pożyteczne rzeczy dla lokalnych społeczności.

Część II

Fundacje i stowarzyszenie

Czym są fundacje i stowarzyszenia?

Fundacja – organizacja pozarządowa, ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych.

Stowarzyszenie – jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Może wyróżnić stowarzyszenia zwykłe oraz rejestrowe.

Fundacje i stowarzyszenia są częścią większej grupy zwanej organizacjami pozarządowymi, trzecim sektorem lub po prostu NGO (Non Government Organization). Ich działalność regulują specjalne ustawy: Ustawa prawo o stowarzyszeniach, Ustawa o fundacjach oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

W Polsce według ostatnich danych działa ok. 100 tys. stowarzyszeń i 20 tys. fundacji. Zaś tylko 8 500 organizacji posiada status organizacji pożytku publicznego (OPP).

Organizacje społeczne spełniają bardzo ważną rolę w życiu publicznym. Bardzo często poza prowadzeniem własnych działań w pewien sposób wspomagają organy administrację publiczną oraz samorząd w realizowaniu jego zadań. Warunki współpracy między trzecim sektorem a administracją określają specjalne przepisy w wymienionych powyżej ustawach.

Fundacja a stowarzyszenie – różnice i podobieństwa:

	FUNDACJA	STOWARZYSZENIE
Założyciel	Fundator/założyciel – może to być zarówno osoba fizyczna jak i prawna. Fundacja może mieć jednego lub kilku założycieli	Co najmniej 7 obywateli polskich mających pełną zdolność do czynności prawnych
Członkowie	Nie istnieje pojęcie członkostwa	Zrzesz członków
Władze	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zarząd ➤ Nieobowiązkowo można powołać również organ kontroli wewnętrznej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Walne Zgromadzenie Członków ➤ Zarząd ➤ Organ kontroli wewnętrznej (komisja rewizyjna)
Majątek	Jest konieczny aby założyć fundację	Nie jest konieczny
Organ nadzorujący	Minister właściwy ze względu na cele fundacji	Starosta właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia
Wpisanie do KRS	TAK	TAK
Likwidacja	W razie osiągnięcia celów lub wyczerpania środków w sposób opisany w statucie fundacji	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Poprzez uchwałę Walnego Zgromadzenia członków ➤ Zarządzenie likwidacji przez sąd w razie rażącego i uporczywego łamania prawa albo postanowień statutu
Cele i zadania	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cel niezarobkowy; ➤ cel powinien być zgodny z prawem, społecznie lub gospodarczo użyteczny; ➤ cel nie może być 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cel niezarobkowy; ➤ możliwy jest każdy cel zgodny z prawem; ➤ cele specyficzne dla stowarzyszenia: wspieranie własnych członków lub cele

	nierealny i nie może polegać na wspieraniu członków władz	mogą być nierealne, nierzeczywiste (np. Stowarzyszenie Poszukiwaczy Atlantydy)
--	---	--

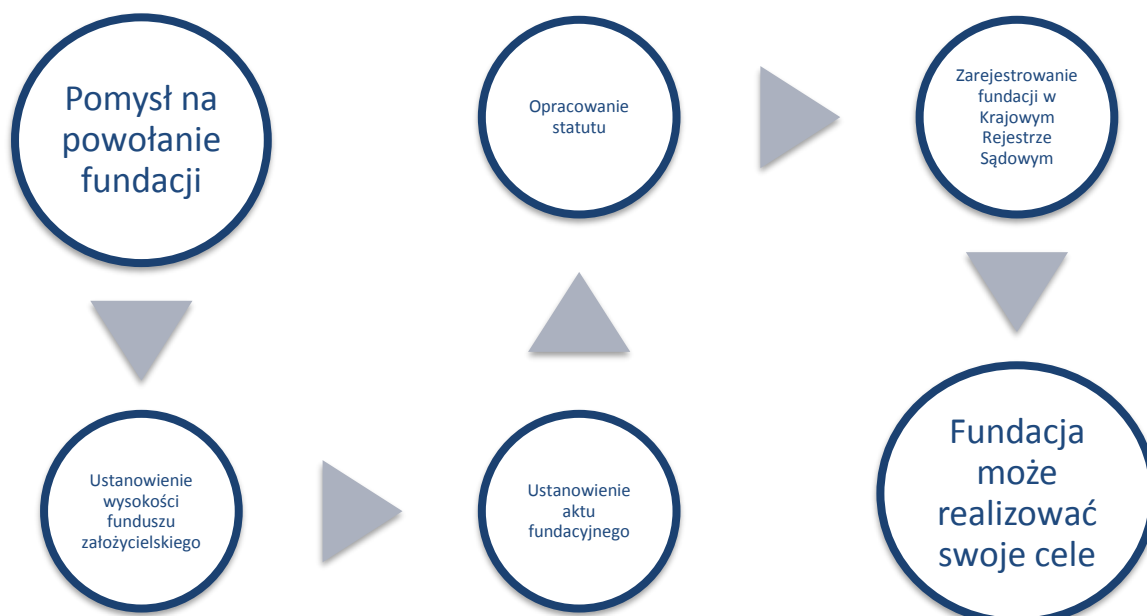
Jak założyć fundację lub stowarzyszenie?

➤ Fundacja:

Podstawowym aktem prawnym, który reguluje te kwestie jest Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 1984 Nr 21 poz. 97).

Według zawartych tam przepisów aby możliwe było założenie fundacji musi pojawić się osoba zwana fundatorem, czyli ta która przekazuje środki na działalność powstającej instytucji. Fundacja ustanawiana jest wtedy w dokumencie zwanym aktem fundacyjnym. Aby jednak mogła w pełni legalnie funkcjonować i korzystać z przywilejów organizacji pozarządowych musi zostać także wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego.

Poniżej schemat prezentujący etapy w powstawaniu fundacji:

Na czele fundacji zawsze stoi Zarząd, który może w imieniu fundacji zaciągać zobowiązania i podejmować decyzje.

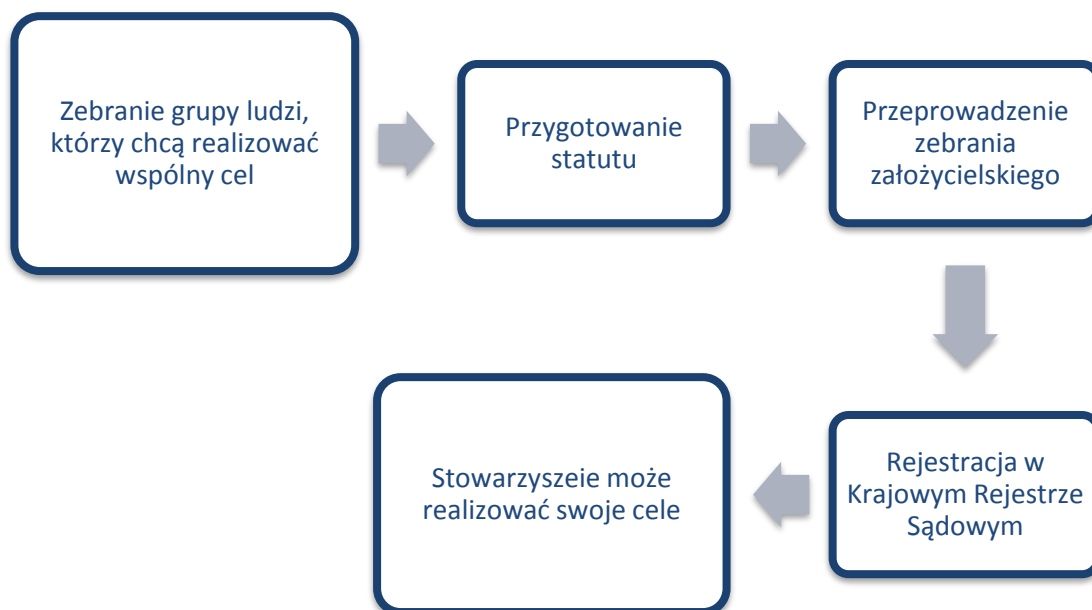
Fundacje działają na podstawie statutu, który nadawany jest przez fundatora i reguluje najważniejsze kwestie funkcjonowania organizacji. Statuty są ogólnodostępne na stronach internetowych organizacji pozarządowych.

➤ Stowarzyszenie:

Sposób w jaki powstają i działają stowarzyszenia regulowany jest przez przepisy Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Stowarzyszenia tak jak zaznaczaliśmy na początku dzielą się na zwykłe i rejestrowe.

Aby móc założyć stowarzyszenie zwykłe wystarczą 3 osoby. Założenie tego rodzaju stowarzyszenia nie wymaga rejestrowania w KRS, ale jedynie wpisania do rejestru stowarzyszeń zwykłych prowadzonego przez starostę powiatu, na terenie którego mieści się siedziba stowarzyszenia. W odróżnieniu od stowarzyszeń zarejestrowanych podmioty te nie mogą: tworzyć oddziałów terenowych, prowadzić działalności gospodarczej, prowadzić odpłatnej działalności pożytku publicznego, tworzyć związków stowarzyszeń oraz zrzeszać osób prawnych.

Założenie stowarzyszenia rejestrowego jest nieco trudniejsze. Wymagana minimalna liczba członków wynosi 7 osób. Muszą one zorganizować zebranie założycielskie, wybrać Zarząd, który złoży wniosek o zarejestrowanie organizacji w KRS. Schemat zakładanie tej formy poniżej:

Stowarzyszenie rejestrowe uzyskuje osobowość prawną, a w jego imieniu zobowiązania może zaciągać Zarząd wybierany przez Walne Zgromadzenie.

Stowarzyszenia podobnie jak fundacje działają na podstawie statutu, który reguluje podstawowe zasady działania danej instytucji, sposób powoływania władz stowarzyszenia oraz sposób rozwiązania stowarzyszenia.

Jak organizacje pozarządowe realizują swoje cele i zadania?

Każdy z nas na pewno spotkał się s pojęciem organizacja pozarządowa. To pojęcie nieco szersze od omawianych powyżej, ale mieszczące w sobie instytucje takie jak stowarzyszenia i fundacje. Instytucje te z definicji nastawione są na działalność non-profit, czyli nie przynoszącą zysku. Każda z takich organizacji posiada statut, w którym spisane są cele danej organizacji. Może je ona realizować prowadząc działalność nieodpłatną, albo odpłatną. Jak nie trudno się domyślić w praktyce przeważa ta pierwsza. W jej ramach organizacje prowadzą działalność wydawniczą, publicystyczną, przygotowują warsztaty i szkolenia, organizują liczne wydarzenia, czy prowadzą działalność charytatywną.

Skąd jednak biorą środki na ich realizację?

W przypadku fundacji odpowiedź jest prostsza. Każda fundacja na starcie ma określoną ilość pieniędzy, którą na jej rzecz przekazał fundator. Środki te przeznaczone są na realizację celów dla których ustanowiona jest fundacja. Wiemy jednak, że jeśli pieniądze w fundacji się skończą ulega ona likwidacji, dlatego też konieczne jest pozyskiwanie ich z innych źródeł jak darowizny, zbiórki publiczne, czy w razie uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego wpływy z jednego procenta oraz dotacje ze środków publicznych.

W przypadku stowarzyszeń sprawa wygląda nieco inaczej. Mogą one pozyskiwać środki z:

- Składki członkowskie – władze stowarzyszenia ustalają wysokość i częstotliwość z jaką członkowie powinni uiszczać składki. Są obowiązkowe i pobierane zarówno w stowarzyszeniach zwykłych, jak i tym rejestrowanym w KRS.
- Darowizny – w przypadku stowarzyszeń i fundacji są one wolne od podatku.
- Środki z 1% - podobnie jak w przypadku fundacji mogą się o nie starać tylko stowarzyszenia mające status organizacji pożytku publicznego.

- Zbiórki publiczne – mogą być prowadzone tylko po uprzednim uzyskaniu zgody od właściwej instytucji. Nie mogą być prowadzone w interesie osobistym, ale mogą być prowadzone na określony cel.
- Dotacje ze środków publicznych – są przyznawane w drodze konkursów przez samorządy, administrację publiczną, czy organizacje grantodawcze. Ich uzyskanie i wykorzystanie zawsze wiąże się z obowiązkiem sprawozdawczym wobec instytucji udzielającej wsparcia.
- Działalność odpłatna pożytku publicznego – opłaty za usługi świadczone przez stowarzyszenie w ramach jego celów statutowych.
- Spadki i zapisy – stowarzyszenia jako podmioty prawa mogą być spadkobiercami.
- Dochody z majątku stowarzyszenia (inwestycje finansowe, kapitał żelazny itp.).

Dlaczego warto angażować się w działania organizacji pozarządowych?

Wiele badań prowadzonych w ostatnich latach wskazuje, że tylko 1/3 Polaków angażuje się w jakieś działania na rzecz innych. Najczęściej podawanymi powodami braku zaangażowania są: zbyt mała ilość wolnego czasu, swoje własne problemy, czy brak zaufania do ludzi. Wydaje się, że większość z podawanych przez respondentów powodów wypływa z ogólnego przekonania, że zaangażowanie społeczne polega tylko na dawaniu. Tymczasem tak naprawdę poświęcając swój czas i energię możemy wiele zyskać:

- Ludzie – angażując się w liczne inicjatywy mamy możliwość poznawania nowych ludzi. Często mogą się oni okazać dla nas inspirujący, podzielić się swoją wiedzą i doświadczeniem.
- Rozwój – Twoje zagazowanie bardzo często będzie wymagało od Ciebie przekraczania własnych barier, podejmowania nowych wyzwań i rozwiązywania nietuzinkowych problemów.
- Doświadczenie – to właśnie poprzez zaangażowanie społeczne można zdobywać pierwsze doświadczenia z poważną pracą. W organizacjach pozarządowych bardzo szybko można nabyć wiele umiejętności z zakresu zarządzania ludźmi, budowy zespołów, obsługi administracyjnej i wielu innych. Wszystko tak naprawdę zależy od profilu organizacji, którą wybierzesz.
- Satysfakcja – to ona w zasadzie powinna być głównym powodem dla którego się angażujesz w takie, a nie inne działanie. Zakończony z sukcesem projekt, wykonanie konkretnego zadania, nabyta umiejętność, czy nawet uśmiech na twarzy naprawdę potrafią przynieść wiele satysfakcji i energii do działania na długi czas.

Dowiedz się więcej!!!

- NGO.pl: <http://poradnik.ngo.pl/stowarzyszenie-czy-fundacja>;
<http://fakty.ngo.pl/stowarzyszenie-a-fundacja>;
<http://poradnik.ngo.pl/zakladanie-fundacji>;
<http://poradnik.ngo.pl/zakladanie-stowarzyszenia> ;
<http://poradnik.ngo.pl/skladki-czlonkowskie>;
<http://poradnik.ngo.pl/stowarzyszenie-czy-fundacja>;
- <http://osektorze.ngo.pl/x/633296>;
- Strona Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej:
<http://www.pozytek.gov.pl/>;
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 1989 Nr 20 poz. 104): <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19890200104>;
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 1984 Nr 21 poz. 97):
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19840210097>;

Część III

Współczesne miasto

Kto rządzi miastem?

Władza w mieście podzielona jest między dwa organy: **Prezydenta Miasta i Radę Miasta**. Oba te organy łączy zasadniczy podmiot – **mieszkańcy**, którzy ich wybierają. Prezydent jest wybierany w wyborach **większościowych**, natomiast Radni w wyborach **proporcjonalnych**.

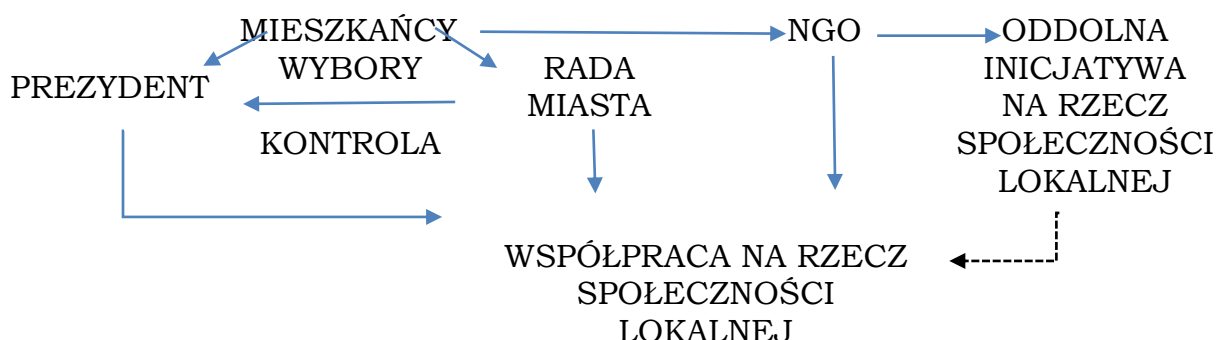
Organ wykonawczy - **Prezydent** – stoi na czele **Urzędu Miasta**, zatrudnia jego pracowników podzielonych na wydziały i koordynuje ich pracę, powołuje swoich zastępców. Przygotowuje projekty uchwał, które musi poddawać pod dyskusję i głosowanie Rady. Najważniejszą uchwałą jest **Uchwała Budżetowa**. Ma również obowiązek wykonywania wszystkich innych uchwał Rady Miasta. Prezydent reprezentuje również miasto na zewnątrz.

Organ stanowiący i kontrolny - **Rada Miasta** – uchwała uchwały regulujące wszystkie sprawy dotyczące działalności i rozwoju miasta dotyczące m.in.: ładu przestrzennego, ochrony środowiska, gospodarki wodnej, organizacji ruchu drogowego, dróg miejskich, ochrony zdrowia, komunikacji miejskiej, edukacji publicznej, kultury, porządku publicznego, polityki prorodzinnej, upowszechniania idei samorządowej, współpracy z organizacjami samorządowymi, promocji miasta i wielu, wielu innych zagadnień. Rada Miasta wybiera ze swojego grona **Przewodniczącego**, który przewodniczy sesjom i reprezentuje Radę oraz jego zastępców. Radni dzielą się na **Komisje Problemowe**, podczas których pracują nad projektami uchwał, dyskutują na tematy związane z daną komisją etc.

Roczny projekt dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów Urzędu Miasta i wszystkich podległych mu organów i spółek nazywa się **Uchwałą Budżetową**. Za jej przygotowanie odpowiedzialny jest Prezydent wraz ze **Skarbnikiem Miejskim** (wybieranym przez Radę na wniosek Prezydenta). Następnie nad uchwałą obradują poszczególne Komisje Problemowe, aż w końcu projekt trafia pod głosowanie Rady, która może nanieść swoje poprawki. Nieuchwalenie uchwały budżetowej w wyznaczonym terminie, pociąga za sobą ustalenie budżetu przez regionalną izbę obrachunkową. Wszelkie późniejsze zmiany w Budżecie wnioskowane przez Prezydenta muszą zostać przedłożone do głosowania Radzie.

Na koniec każdego roku budżetowego Rada głosuje nad udzieleniem Prezydentowi **absolutorium**, czyli przyjęciem jego sprawozdania z realizacji Uchwały Budżetowej.

Prezydent wraz z Radą, wydawać by się mogło, że są jedynymi elementami władzy na szczeblu miejskim. Niekoniecznie. W nowoczesnym samorządzie pojawiło się pytanie o miejsce dla **obywateli** w kreowaniu lokalnej społeczności i działania na rzecz Samorządu. W ten sposób zaczęły rodzić się w Polsce tzw. **Ruchy miejskie**, które były wynikiem kształtowania się **demokracji miejskiej**, czyli działań mieszkańców na rzecz partycypacji miejskiej oraz prawa do decydowania o działaniach podejmowanych przez władze lokalne. Początkowo ruchy miejskie były niesformalizowanymi przedsięwzięciami, jednak obecnie przeradzają się w coraz popularniejsze **Organizacje Pozarządowe** (ang. non-government organizations, czyli po prostu **NGO**). NGO są to więc wszelkie stowarzyszenia, grupy, fundacje, inicjatywy obywatelskie itd. cechujące się społecznymi, pro-obywatelskimi celami i dążące do poprawy własnego środowiska lokalnego. Początkowo możliwości NGO były bardzo mocno ograniczone i nijak nie wywierały one nacisku na władze lokalne. Trzeba zauważyć, że żadne działanie odgórnie prowadzone przez Prezydenta bądź też Radę Miasta nie zakończy się sukcesem lub co najwyżej szacunkowym sukcesem, jeśli nie będzie miało poparcia wśród mieszkańców. Również oddolna inicjatywa mieszkańców ma małą siłę przebicia, gdy nie otrzyma pomocy od Samorządu (zdarzają się wyjątki, jednak wymagają one dużo większych nakładów ludzkich, czasowych, umysłowych i materialnych). W ten sposób dochodzimy do meritum, czyli stwierdzenia, że we współczesnym mieście niezbędna jest **współpraca** między władzą samorządową, a inicjatywami obywatelskimi, gdyż dzięki tej współpracy nieporównywalnie bardziej skutecznie odbywać się będzie aktywizacja **społeczeństwa obywatelskiego**, które jest solą prawdziwie świadomej, rozwiniętej i zaangażowanej społeczności miejskiej.

Obecny jednak system prawny daje nam wiele możliwości na zacieśnianie tej współpracy, chociażby przez wskazanie na konieczność konsultacji obywatelskich w kwestiach takich jak m.in. Plan Rewitalizacji lub

Zrównoważony Plan Rozwoju. W tej debacie coraz częściej odrębne spotkania i rozmowy rezerwuje się dla samych NGO i reprezentantów konkretnych środowisk (młodzież, przedsiębiorcy, seniorzy, animatorzy kultury, prawnicy, architekci etc.) Dodatkowo Samorząd wspiera NGO finansowo poprzez wpisanie do budżetu konkursów na dofinansowanie projektów oraz dodatkowe granty pieniężne. Od niedawna coraz większą popularność zdobywają **Budżety Obywatelskie**, w których Miasto dysponuje częścią budżetu na projekty zgłaszane przez mieszkańców dotyczące konkretnych dzielnic, jak i kwestii ogólnomiejskich. Projekty selekcjonowane są najpierw przez urzędników, a następnie spośród nich w głosowaniu on-line mieszkańcy wybierają te, których realizacja jest dla nich najważniejsza. W ten sposób Samorząd ma możliwość wcelowania się w inwestycje w konkretny region faktycznie ich potrzebujący, a jednocześnie duże szanse na realizację mają ambitne, ciekawe projekty nie związane z żadną oficjalną organizacją, lecz będące po prostu efektem kreatywności i pomysłowości konkretnych osób.

Specjalne miejsce w samorządzie terytorialnym zarezerwowano na aktywizację młodzieży. W tym celu dano samorządom możliwość powoływania **Młodzieżowych Rad Miasta**, czyli ciała doradczego Rady Miasta i Prezydenta nie posiadającego inicjatywy uchwałodawczej, lecz mogącego brać udział w dyskusji publicznej z mandatem reprezentowania interesów lokalnej młodzieży. Tego typu Rady stają się kuźnią przyszłych elit samorządowych i uczą młodych ludzi orientacji w sferze samorządności, partycypacji i aktywizacji.

W XXI wieku, w dobie zacierania się wrażliwości na dobro wspólne, jakim jest środowisko lokalne, to właśnie jak najściślejsza współpraca między wszystkimi podmiotami składowymi Samorządu pozwala na odwracanie tego trendu i budowanie poczucia odpowiedzialności za naszą „małą ojczyznę” – miasto.

W ten sposób dochodzimy do odpowiedzi na postawione na początku pytanie „kto rządzi miastem?”. Mimo istnienia organów samorządowych określonych w odpowiednich Ustawach, to prawdziwa władza pozostaje w rękach mieszkańców, bo poza czynnym prawem wyborczym, które determinuje skład władzy lokalnej, to właśnie mieszkańcy są główną składową omówionego systemu partycypacji oraz aktywizacji i bez ich udziału nie jest możliwe stworzenie społeczeństwa obywatelskiego.

Część IV

Budżet obywatelski

BUDŻET OBYWATELSKI to jeden z mechanizmów partycypacji obywatelskiej – jest narzędziem, dzięki któremu mieszkańcy decydują o wydatkowaniu części pieniędzy z budżetu miasta. W Krakowie budżet obywatelski w pełnym wymiarze funkcjonuje od 2014 roku (rok 2013 był rokiem pilotażowym). Zgłaszane projekty mogą obejmować jedną, konkretną dzielnicę zamieszkania (zadania dzielnicowe) lub odnosić się do większej części miasta (zadania ogólnomiejskie). Każda z poszczególnych dzielnic ma swój własny budżet – nie ma zatem możliwości marginalizacji mniejszych projektów.

Dlaczego budżet obywatelski jest ważny?

- **Poczucie sprawstwa** – projekty objęte zgłaszane przez nas samych. Każdy mieszkaniec może zaproponować własny pomysł, który jego zdaniem wpływa korzystnie na rozwój jego miasta.
- **Współdecydowanie** – mieszkańcy sami decydują, na co należy przeznaczyć określoną pulę pieniędzy. Władze miejskie mają obowiązek zrealizować wybrane w głosowaniu projekty.
- **Rozwój społeczności lokalnych** – budżet obywatelski jest okazją do zacieśnienia relacji między mieszkańcami miasta i dzielnic. Aby projekt został wybrany konieczne jest przekonanie do niego pozostałych osób. Od zaangażowania zgłaszających zależy to, czy remont chodnika lub zbudowanie podjazdu dla niepełnosprawnych znajdzie się w miejscu przez nich wskazanym.
- **Realizacja potrzeb lokalnych społeczności** – stykając się na co dzień z różnymi problemami obywatele mają możliwość rzetelnej oceny potrzeb swojego środowiska. Mieszkańcy najlepiej znają swoje problemy, a budżet obywatelski to narzędzie służące ich rozwiązywaniu. Często do realizacji zostają wybrane projekty bardzo małe, powstające w interesie nie tylko całego miasta, ale także małej, wybranej grupy zaangażowanych mieszkańców.
- **Budowanie kapitału społecznego** – dzięki udziałowi w budżecie obywatelskim mieszkańcy bezpośrednio wpływają na rozwój swojego miasta. Obywatele zostają włączeni do dyskusji na temat priorytetów i tego, w jaki sposób efektywnie wydawać wspólne pieniądze. Od ich decyzji zależy, w jaki sposób będzie rozwijało się ich otoczenie i lokalna społeczność.

- **Współodpowiedzialność** – każdy z mieszkańców ma możliwość zagłosowania na wybrany przez siebie projekt. Wybór właściwego projektu wymaga poszukiwania kompromisów pomiędzy ważnymi i ciekawymi pomysłami, które w przyszłości zostaną zrealizowane w Krakowie.
- **Edukacja o samorządności**- budżet obywatelski wpływa na poziom zainteresowania mieszkańców sprawami publicznymi. Dzięki temu poznają proces uchwalania zgłaszanych projektów oraz poznają monitorowania ich późniejszej realizacji.

Wśród zrealizowanych dzięki budżetowi projektów należy wymienić głośne projekty ogólnomiejskie: Free WiFi for Cracow- powstający miejskie darmowy internet, czy widoczne już na ulicach sekundniki umieszczone na światłach sygnalizacji. Efekty głosowania nad wybranymi projektami można zobaczyć na filmach:

https://budzet.krakow.pl/aktualnosci/208521,1909,komunikat,zobacz_zrealizowane_projekty_budzetu_obywatelskiego.html

Na podstawie głosowania mieszkańców Krakowa w 2017 roku realizowanych będzie 14 zadań o charakterze ogólnomiejskim oraz łącznie 78 zadań o charakterze dzielnicowym. Projekty mają bardzo zróżnicowany charakter – związane są z miejską infrastrukturą (rewitalizacja zalewu Bagry, budowa ławek, placów rekreacyjnych czy ścieżek rowerowych), wyposażeniem szkół i bibliotek czy też realizacją akcji edukacyjnych i sportowych. Pełną listę wybranych do realizacji projektów można zobaczyć pod tym adresem: http://agd.um.krakow.pl/publikacja/view.php?id_publicacji=653

Na wybrane w głosowaniu projekty z 2017 roku zostanie przeznaczonych 12 milionów złotych.

Jak przygotować i zgłosić projekt?

Możliwość zgłoszenia oraz głosowania na projekty budżetu obywatelskiego mają wszyscy mieszkańcy Krakowa, którzy ukończyli 16 lat, także studenci i imigranci legitymujący się dokumentem z numerem PESEL. Przedmiotem projektów mogą być wszystkie zadania, które realizowane są przez gminę i powiat Kraków, tym samym nie można zgłaszać zadań obejmujących województwo. Listę zadań można sprawdzić na tutaj:

https://budzet.krakow.pl/strona_glowna/165621,artykul,zadania_gminy_i_powiatu.html

Projekt musi zawierać:

- a) **lokalizację realizacji projektu** – w przypadku zadań związanych z wybudowaniem lub remontem infrastruktury zadania mogą być realizowane tylko na gruntach gminnych- określenie innej lokalizacji (np. prywatna działka lub teren należący do skarbu państwa) skutkuje odrzuceniem projektu. Zgodność lokalizacji z regulaminem można sprawdzić na mapach załączonych na tej stronie: <http://obserwatorium.um.krakow.pl/obserwatorium/>
- b) **tytuł i opis celu projektu** – informacja musi być jak najbardziej spójna. Opis stanowi wizytówkę projektu – od jego atrakcyjności i czytelności zależy w dużej mierze powodzenie przedsięwzięcia.
- c) **dostępność projektu** – propozycje mogą być limitowane lub dostępne dla wszystkich. W przypadku projektów, których beneficjentami będzie określona grupa ludzi (np. kurs języka hiszpańskiego dla 50 uczniów Dzielnicy VII) niezbędne jest, aby rekrutacja do projektu była otwarta dla wszystkich chętnych (np. dla wszystkich uczniów szkół podstawowych danej Dzielnicy).
- d) **potrzebę realizacji** – dlaczego projekt jest ważny? W jaki sposób wpłynie na poprawę życia lub estetyki miasta? Jakie problemy mogą zostać dzięki niemu rozwiązane? Jak realizacja projektu wpłynie na życie innych mieszkańców?
- e) **harmonogram** – ilość podanych informacji jest indywidualna i zależy od charakteru projektu. W zależności będzie to: data realizacji projektu, wyboru wykonawcy, ogłoszenia przetargu, otwarcia, oddania do użytku itp. Informacje mają być szacunkowe – np. II połowa 2018 roku, trzeci kwartał itp.
- f) **oszacowany kosztorys projektu** – dokładną wyceną kosztów zajmują się wyspecjalizowani urzędnicy, jednak wnioskodawca powinien podać jak najbardziej dokładny, jego zdaniem, koszt realizacji. Ważne jest aby wartość projektu mieściła się w górnych i dolnych przedziałach poszczególnych budżetów. Listę środków z 2017 roku można znaleźć tutaj:

https://budzet.krakow.pl/strona_glowna/207467,artykul,srodki_na_budzet_obywatelski.html

Przykładowe ceny kosztów budowy infrastruktury lub organizacji przedsięwzięć można sprawdzić tutaj:

https://budzet.krakow.pl/strona_glowna/207103,artykul,cennik_budzetu_obywatelskiego.html

W przypadku pomysłów wymagający budowy lub naprawy istniejących obiektów ważne jest, aby roczne koszty utrzymania nie przekraczały 30% kosztów jego realizacji. Przykładowo – roczny koszt utrzymania placu zabaw zrealizowanego za 20 tysięcy złotych nie może wynieść więcej niż 6 tysięcy.

- g) **listę 15 osób, które popierają projekt** – osoby muszą być mieszkańcami Krakowa lub, w przypadku zadań dzielnicowych, konkretnej dzielnicy.

Harmonogram Budżetu Obywatelskiego z 2017 roku

Spotkania z mieszkańcami	15 stycznia – 31 marca
Składanie propozycji zadań	01 – 31 marca
Ocena formalna i ocena prawna propozycji zadań	do 31 maja
Publikacja wyników weryfikacji	02 czerwca
Składanie protestów wobec wyników oceny prawnej	03- 07 czerwca
Rozpatrywanie protestów	do 09 czerwca
Ogłoszenie wykazu punktów głosowania	02 czerwca
Sporządzanie i ogłoszenie listy projektów, które będą poddane głosowaniu	12 czerwca
Możliwość wycofania złożonej propozycji zadania przez wnioskodawcę	do 09 czerwca
Głosowanie	17 - 30 czerwca
Zatwierdzenie listy projektów do realizacji oraz ich upublicznienie	do 31 lipca